

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1943 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.

Genom en den 5 mars 1943 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 134, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

1) L a g

om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

Härigenom förordnas, att lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, vilken lag med däri enligt lagarna den 4 juni 1926 (nr 148), den 1 juni 1928 (nr 145), den 12 maj 1933 (nr 188) och den 10 juni 1938 (nr 264) vidtagna ändringar gäller till och med den 30 juni 1943, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1948.

2) L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

Härigenom förordnas, att lagen den 27 november 1925 om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, vilken förstnämnda lag, med däri enligt lagen den 12 maj 1933 (nr 189) vidtagen ändring, jämlikt lag den 10 juni 1938 (nr 265) gäller till och med den 30 juni 1943, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1948.

3) Lag

om fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1935 (nr 234) med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten.

Härigenom förordnas, att lagen den 31 maj 1935 med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten, vilken jämlikt lag den 10 juni 1938 (nr 266) gäller till och med den 30 juni 1943, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1948.

I fråga om de skäl som ligga till grund för de framlagda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Straffbestämmelser rörande spritsmuggling meddelades till en början i lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel, vid sidan av föreskrifter som avsågo smuggling i allmänhet. Redan nästföljande år tillkom emellertid en skärpt och utvidgad lagstiftning i ämnet. Genom *lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin*, den s. k. spritinförsellagen, meddelades sålunda bl. a. strängare straffbestämmelser mot smuggling av rusdrycker och vidare stadgades straff för skilda slag av olovlig befattning med å ena sidan insmugglade rusdrycker och å andra sidan rusdrycker, som olovligen tillverkats eller olovligen renaturerats. Den nya lagen, som avsågs skola erhålla provisorisk karaktär, gällde till en början endast till och med den 30 juni 1926. Sedermera tillerkändes den emellertid gång efter annan fortsatt giltighet, senast genom lag den 10 juni 1938 (nr 264) för tiden till och med den 30 juni 1943. I samband med förlängningarna genomfördes varje gång vissa ändringar i lagen; bland annat vidgades 1933 förbudet mot införsel till svenskt territorialvatten, så att det kom att avse farkoster av mindre netto-dräktighet än 500 ton.

I anledning av Sveriges tillträde till en mellan samtliga Östersjöstater även som Norge den 19 augusti 1925 avslutad konvention, den s. k. Helsingforskonventionen, utfärdades bl. a. *lagen den 27 november 1925 (nr 463) om utsträckt tillämpning av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin*. Den nya lagen, som skulle gälla till och med den 30 juni 1926, stadgade i huvudsak, att om spritdrycker med fartyg av mindre nettodräktighet än 250 ton införts till farvatten, som låge utanför svenska territorialvattengränsen och sträckte sig in till 12 sjömil från svenska kusten eller därutänför belägna yttersta skär, samt av omständigheterna uppenbarligen framginge att syftet med fartygets

uppehåll i nämnda farvatten vore att företaga eller främja olovlig införsel av dryckerna till riket, skulle detta anses såsom olovlig införsel till svenskt territorialvatten. Lagen skulle emellertid icke tillämpas med avseende å fartyg av främmande nationalitet med mindre Konungen förordnade därom. I samband med förlängningarna av spritinförsellagen förlänades även 1925 års lag fortsatt giltighet. Enligt lag den 10 juni 1938 (nr 265) äger 1925 års lag giltighet till och med den 30 juni 1943. 1933 genomfördes den ändring i lagen, att densamma gjordes tillämplig å fartyg av mindre nettodräktighet än 500 ton.

I spritinförsellagen stadgas förbud mot införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten med farkost av mindre nettodräktighet än 500 ton. Undantag från förbudet medgives emellertid beträffande viss genomfart i Öresund, såframt av omständigheterna uppenbarligen framgår, att de medförda dryckerna icke äro avsedda att olovligen införas till riket. Under sistnämnda förutsättning skall, då förbudet eljest överträdes, straff ådömas enligt en lindrigare straffskala, varjämte befrielse medgives från eljest stadgad förverkandepåföljd. Det har anmärkts såsom otillfredsställande, att dessa undantagsbestämmelser kunde vinna tillämpning även beträffande smugglarfartyg, nämligen i de fall, då dessa riktade sin verksamhet mot annat land än Sverige. Genom *lag den 31 maj 1935 (nr 234) med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten* föreskrevs fördenskull, att berörda undantagsbestämmelser, i den mån Konungen så förordnade, icke skulle äga tillämpning vid införsel till område inom territorialvattnet, i fråga om vilket avtal med främmande stat om gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror träffats, med mindre av omständigheterna tillika uppenbarligen framginge, att dryckerna icke vore eller varit avsedda att olovligen införas till den stat, med vilken avtalet ingåtts.

1935 års lag gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1938, men genom lag den 10 juni 1938 (nr 266) utsträcktes giltighetstiden till och med den 30 juni 1943.

Under erinran därom, att giltighetstiden för spritinförsellagen samt lagarna den 27 november 1925 (nr 463) och den 31 maj 1935 (nr 234) utginge den 30 juni 1943, vid vilket förhållande fråga torde uppkomma om avlåtande av proposition till 1943 års riksdag rörande förlängd giltighet av ifrågavarande lagstiftning, ha generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen i särskilda skrivelser den 4 februari 1943 anmodats att till finansdepartementets rättsavdelning avgiva yttrande, huruvida ändringar i förevarande lagstiftning funnes erforderliga samt huruvida en förlängning syntes böra begränsas att avse viss angiven tid.

Med anledning av remissen ha ämbetsverken därefter inkommit med yttranden i ärendet.

Vad först beträffar frågan, huruvida en särskild lagstiftning är erforderlig på förevarande område jämväl efter

den 30 juni 1943, har *generaltullstyrelsen* uttalat, att den yrkesmässigt bedrivna spritsmugglingen torde i det allra närmaste ha upphört efter krigsutbrottet. På grund av ovisshet om spritsmugglingens omfattning efter kriget ansåge *generaltullstyrelsen*, att ifrågavarande tre lagar borde erhålla förlängd giltighet samt att giltighetstiden borde begränsas till fem år.

Kontrollstyrelsen har såsom sin uppfattning anfört, att de skäl, som år 1938 åberopades för anordningen att giva den avsedda lagstiftningen fortsatt provisorisk giltighet, alltjämt gällde. De abnorma förhållanden, som uppstått genom det pågående kriget, erbjöde enligt *kontrollstyrelsens* åsikt näppeligen någon gynnsam utgångspunkt för skapandet av en lagstiftning av mera varaktig natur och avpassad för normala förhållanden. *Kontrollstyrelsen* hemställde därför, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för att nämnda tre lagar måtte erhålla fortsatt giltighet efter den 30 juni 1943, lämpligen för en tid av fem år.

Vad härefter angår frågan om ändringar i förevarande lagstiftning har *generaltullstyrelsen* i sitt yttrande meddelat, att några tillägg till eller ändringar i nämnda tre lagar enligt *styrelsens* mening icke för närvarande vore erforderliga.

Kontrollstyrelsen har uttalat, att — så långt *styrelsens* erfarenhet sträckt sig — inga andra ändringar syntes erforderliga än att dels bestämmelsen i 11 § 2 mom. spritinförsellagen borde skärpas, så att i fråga om olovligt åtkommen motbokssprit förverkande inträdde, oavsett huruvida spriten uppenbarligen vore avsedd att olovligen avyttras eller ej, och dels straff borde stadgas för innehav av sådan sprit under de i nyssnämnda lagrum angivna förutsättningarna.

Såsom motivering för ändringsyrkandena har *kontrollstyrelsen* anfört, att den yrkesmässiga olaga hantering, som avsåge att förse de från utminuteringen av spritdrycker avstängda med dylika drycker, numera alldeles övervägande inriktat sig på motbokssprit. Detta utbyte av insmugglad eller lönnbränd vara mot motbokssprit hade med nu gällande straff och beslagsregler gjort beivrandet avsevärt vanskligare. Straffskalorna i fråga om olovlig försäljning eller olovlig överlåtelse i 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning vore väsentligt lindrigare än straffskalorna i 1926 års brännvinstillverkningsförordning samt 1924 års lag angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. Bevisningen vore därjämte avsevärt svårare, då den icke kunde tillgodogöra sig innehavet som straffgrund och endast sällan som grund för förverkande.

Under hänvisning till bevisvärigheterna i föreliggande fall har *kontrollstyrelsen* vidare föreslagit, att innehav av olovligen åtkomna spritdrycker hos den, som tidigare dömts för förseelse mot 7 kap. 1 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen eller jämlikt motsvarande bestämmelser i de författningar, som enligt 2 mom. i samma § vore iterationsgrundande vid olaga rusdrycksförsäljning, eller för brott, som avses i 1 § 1 mom. tredje stycket, 1 § 4 mom., 5 § 1 mom. tredje stycket eller 10 § 1 mom. tredje stycket i spritinförsellagen,

borde erhålla karaktären av legalpresumtion om överlåtelsesyfte, dock med rätt för den tilltalade att motbevisa denna legalpresumtion.

Vid remiss till lagrådet den 26 februari 1943 av de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Wigforss* — efter att ha redogjort för den i ärendet verkställda utredningen — följande:

»Den olovliga införseln av spritdrycker och vin till riket torde praktiskt taget ha upphört i och med krigsutbrottet hösten 1939. Förhållandena kunna emellertid i händelse av fred snabbt ändras och en särskild lagstiftning på ifrågavarande område kan därför icke undvaras. Å andra sidan kan icke nu förutses, vilken omfattning eller vilka former den olagliga hanteringen kan komma att taga, och det synes därför icke lämpligt att nu tillskapa en lagstiftning av mera varaktig natur. Jag får under sådana förhållanden föreslå, att den gällande lagstiftningen erhåller förlängd giltighet under ytterligare fem år eller alltså till och med den 30 juni 1948.

Vad angår kontrollstyrelsens hemställan om skärpning av de i spritinförsellagen upptagna bestämmelserna om förverkande av spritdrycker och vin samt om införande av straff i vissa fall för olovligt innehav av motboks-sprit vill jag erinra om att dessa frågor voro föremål för statsmakternas prövning år 1938, då spritinförsellagen senast erhöll förlängd giltighet. Såsom framgår av propositionen nr 242 till 1938 års riksdag (s. 20) framhöll jag då, att en lagändring av här ifrågasatt slag måste föregås av närmare utredning och att denna lämpligen — såsom föreslagits i en departementspromemoria — borde komma till stånd i samband med en allmän överarbetning av rusdrycksförfattningarnas straffbestämmelser. Då omständigheterna hittills icke föranlett en sådan allmän överarbetning, har förenämnda utredning ej heller verkställts. Även om samhällets behov av maktmedel mot den olovliga befattningen med motbokssprit numera ökat, är jag därför icke beredd att nu framlägga förslag till ändring i spritinförsellagen i de av kontrollstyrelsen påtalade hänseendena.»

Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Utskottet har vid sin granskning av de framlagda lagförslagen icke funnit anledning till erinran mot desamma och får alltså hemställa, *Utskottet.*

att förevarande proposition, nr 134, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 mars 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson, Branting, Brandt, Ahlqvist, Verner Andersson* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Gezelius, Hedlund* i Östersund, *Ryberg, Olsson* i Mellerud, *Berg, Björting* och *Andersson* i Mölndal.